

Zbigniew Caplak

CZARNA MŁAKA OSOBLIWY POMNIK PRZYRODY

W czasie wykonywania moich służbowych obowiązków często przebywam w miejscach, gdzie choć na chwilę mogę oderwać się od codzienności. Są to miejsca, które — z racji małej dostępności, bądź też z powodu braku promocji turystycznej — rzadko bywają odwiedzane przez człowieka.

Jednym z takich ciekawych miejsc jest staw Czarna Młaka, znajdująca się w lesie gminnym w Powroźniku. Ze względu na małe rozmiary stanowi ona pomnik przyrody. Staw ten powstał stosunkowo niedawno (kilkaset lat temu), w wyniku osunięcia się części zbocza górskiego i wypełnienia wodą. Ten naturalny zbiornik znajduje się na wysokości 600 m n.p.m. i otoczony jest starodrzewiem jodłowym. Od strony zachodniej do Czarnej Młaki przylega niewielki kilkunastoarowy drzewostan sosnowy. Niecka stawu ma kształt soczewkowaty o powierzchni ok. 0,40 ha. Lustro wody zajmowało jeszcze niedawno 0,18 ha (ok. 90 x 30 m), obecnie powierzchnia jego jest niewielka (15 x 20 m) i zajmuje północną, głębszą część niecki. Głębokość wody wynosi ponad 2 m. Pozostała część niecki, od strony południowej, jest zarosnięta, wypełniona warstwą torfu. W bezpośrednim otoczeniu wody znajduje się trzęsawisko.

Z notatek sporządzanych w trakcie przygotowywania wniosku o utworzenie pomnika w 1976 roku wynika, że staw niemal cały pokryty jest pływającymi kożuchami glonów nitkowatych. Potwierdzają to aktualne obserwacje. W dnie znajdują się znaczne ilości larw chrząszczy, ważek, muchówek oraz owadów z innych rzędów. Występują tu nielicznie chronione płazy — traszki.

Roślinność bagienna przedstawia stadium przejściowe między zbiorowiskiem wodnym a formacją typowo łądową. Na terenie stawu występuje licznie szuwar turzycy prosowej, który — ze względu na najbardziej wysunięte na południe i jedno z najwyższych położonych stanowisk tego zespołu w Polsce — uchodzić może za osobliwość przyrodniczą. Prócz wymienionej turzycy prosowej występuje tu: skrzyp bagienny, przytulia błotna, rzęsa trójrowkowa i wiechlina błotna. Z roślin rzadziej spotykanych w tej części kraju występuje fiołek błotny, przełącznik bobownik i jeżogłówka najmniejsza.

Na uwagę zasługuje także las, otaczający ten osobliwy pomnik przyrody wraz z otuliną ochronną. Tworzy go drzewostan jodłowy o typowej budowie stopniowej, z fragmentami struktury przerębowej. W trakcie wędrowki do stawu, w chwili wejścia w las, wyczuwa się dużą wilgotność powietrza. Potwierdzają to licznie występujące rośliny naczyniowe, charakterystyczne dla takich siedlisk, a także mchy i wątrobowce. Podrosty jodłowe, które odnawiają się tutaj wyjątkowo dobrze, uformowane są w kształcie stożków. Budowa taka najlepiej spełnia swoją funkcję hodowlaną dla jodły. Pojedynczo stoją jeszcze stare drzewa jodłowe, liczące ponad sto lat. W miarę zbliżania się do stawu struktura przerębowa lasu jest wyraźniejsza, aż wreszcie w otulinie, w której jak gdyby czas się zatrzymał, spotykamy stare, wywrócone przez

wiatr drzewa. W chwili, gdy z gęstwin wyłania się lustro wody, ciszę przerwać mogą zrywające się do lotu dzikie kaczki — po nich pozostaje tylko milczenie lasu.

Miejsce to zachowało swój niesamowity, piękny obraz dzięki temu, że odwiedzają go nieliczni wędrowcy, choć w odległości około 100 metrów od stawu przebiega niebieski szlak turystyczny Powroźnik — Leluchów. Spokój i urok tego zakątka powoduje, że ci „nieliczni” chcą zachować go bez zmian — dla przyrody, dla siebie, dla następnego pokolenia...

Staw Czarna Młaka w latach siedemdziesiątych (fot. Stanisław Gajewski)